

2. Erdi Aroa European

San Agustin (354-430) Santo Tomás (1225-1274)

Kristautasuna Erromatar Imperioan

- Erromatar imperioan greziar kultura eta erlijioa zen kulturaren oinarri nagusia.

- Kristautasunak, ordea, erroak judaismoan ditu eta ikuspegia oso desbardina zen:

Jainkoaren haragitzea, ***ex nihilo kreazioa***,
haragiaren pizkundea...

- II. medean **ghostizismoak** (heresia bat) krisi handi bat sorrarazi zuen kristasunaren baitan. Euren arabera erlijioa gutxieneko batek soilik eskura zezakeen jakintza intelektuala zelako. (Greziar kultura tradiziotik sortua).
- **Elizaren Gurasoek** (Greziar filosofia eta kristau-teologiaren arteko sintesia bilatzen zuten) fedea guztientzat (unibertsala, katolikoa) zela esan zuten.
- **Konstantino** erromatar enperadoreak, **313.**urtean, **Milango ediktuaren** bidez, kristau-erlijioa onartu zuen eta **Teodosiok** Inperioaren erlijio ofizialtzat hartu zuen **380.** urtean.

Neoplatonismoa.

- Platonen errealitate goren edo lehen printzipioa ongiarekin berditzen duen Moisesen Jainkoa da.

- Errealitate goren etik edo Jainkoarengandik logosa (arrazoia, pentsamendua, Hitza) sortzen da. Logosaren baitan ideiak edo gauzen arketipoak daude, eta logosak mundua egiten du, platondar *demiurgoren* antzera.

Joanen Ebanjelioa

Jainkoaren Hitza gizon egin

1

¹ Hasieran bazen Hitza.
Hitza Jainkoarekin zegoen
eta Hitza Jainko zen.[↗]

² Hasieran
Jainkoarekin zegoen Hitza.

³ Gauza guztiak
beronen bidez egin ziren,
eta egindakotik ezer
ez da berau gabe egin.[↗]

⁴ Hitzarengan zegoen bizia,
eta bizia gizakiengiz argia zen;[↗]

⁵ argi horrek ilunpetan egiten du argi,
baina ilunpeek ez zuten onartu*.[↗]

Kristau-ikuskera berriak

- Ontologikoa: Kreazionismoa. Jainkoak gauza guztiak ezerezetik sortu zituen eta gizakia horren gailurra da.
- Antropologia: Jesu Kristo, Jainkoaren semea, haragitu egin zen. Gorputzak garrantzi handia hartzen du.
- Gizaki guztiak berdinak dira. Jainkoaren seme-alabak, gizakiaren duintasuna azpimarratzen da, gizakia izaki sakratua baita, Jainkoaren irudi eta antzeko.

+

- Ezagutza: Jainko ezagutzeko ezinbestekoa da **fedea**, eta **arrazoiaren** bidez bakarrik ezin daiteke ezagutu. Fedean osagai afektiboak, nahimena eta gogoa nabarmenzen dira. Kristautasuak **Egia zalantzagabekoa**, Absolutua, aurkezten du.

- **Eskatologia (Salbazioa).**

Greziarren filosofian, historia prozesu itxia eta ziklikoa da.

Kristautasunarentzat, historiak hasiera bat du eta prozusu lineal bat da (Kreazionismoa), gizakia izaki eroria da, bekaturako joera du baina Jainkoak historian parte hartzen du gizakiak salbatzeko.

Agustin Hiponakoa

Afrikako Tagaste hirian (Aljerian) jaio zen (354-440).

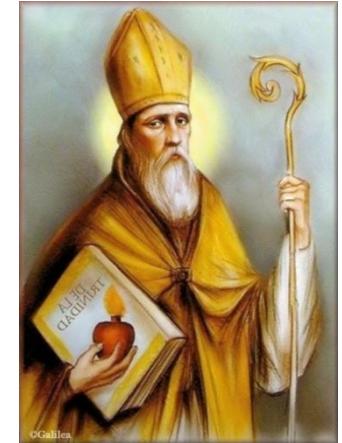
Aita paganoa zen, ama (Monika) kristaua.

Lehenengo jarrera arrazionalista izan zen, gero manikeo, ondoren eszeptizismoa onartu zuen eta azkenik kristau bihurtu zen Milango Anbrosori esker.

Erretorika eskolak zabaldu zituen Kartagon eta Erroman.
Bataiatu eta gero abade eta gotzain bihurtu zen.

Aitorkizunak eta

De vita beata(Bizitza zoriontsuaz, idatzi zituen

Ontologia

Jainkoa: Izaki Absolutua, Betiereko, Perfektua, Guztiz Ona, guztiz Justua eta Aldagaitza da.

- **Jainkoaren existentziaren frogasaialdia:**
 - Argudio gnoseologikoa: “egia existitzen denez, eta Jainko egiaren funtsa izanik, Jainko existitzen da”.

⁶ Jesusek erantzun:

–Neu naiz bidea, egia eta bizia*. Ezin da inor Aitarengana joan nire bidez izan ezik.⁷ Ni benetan ezagutuko baninduzue, Aita ere ezagutuko zenukete. Are gehiago, ezagutzen duzue dagoeneko, eta ikusi ere ikusi duzue.⁸

- Argudio **kosmologikoa**: Kreazioak ezin dio eman gizakiari bilatzen ari den zorionatasuna: bere gainetik dagoen egia baterantz, hots, Jainkoarantz senalatzen du.

+

Ideia eredugarriak

- Gizakiak ideia eredugarriak, mugagabeak, unibertsalak eta beharrezkoak hautematzan ditu.
- Egia hori gure adimena baino nagusiagoa da.
Jainkoak gizakiaren baitan jarri ditu ideia eredugarriak edo arketipoak, bere arima-adimenenan.
- Betiereko egia aldagaitza Jainkoa da.

Izaki kontingenteak

- Izaki kontingenteak ez dira benetako izakiak. Badira eta ez dira aldi berean.
- Izaki kontingenteak mugatuak, aldakorrak eta hilkorrak dira.
- Izaki kontingente guztiak ezerezetik egin zituen **Izaki Aldagaitzak**. (Honetan platonismotik eta neoplatonismotik urruntzen da, Bibliako azalpenei jarraitzeko.)

Unibertsoaren Kreazioa

- Gauza guztiak **Jainkoak** eginak dira, **ezerezetik sortuak**. Izatea Jainkorengandik jaso dabe. **Jainkoaren Hitzak (Logosak)** izaki guztien eredu arketipikoak ditu bere baitan.

X

- Platonen arabera **demiurgoak**, **betidaniko materia eta ideien arketipoak** erabiliz mundu fisikoko izakiak eratu zituen.

X

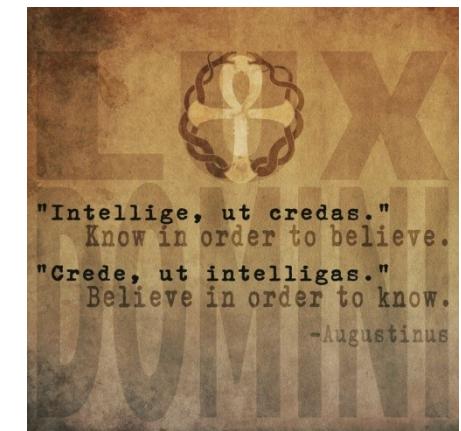
- Agustien arabera, **munduaren kreazioa** ez da naitaezkoa, **erabaki askea** baizik. **Bat-batekoa eta osoa. Jainkoak era zuzenean, bitartekorik gabe**, sortua da dena, hala ere, kreazioa denbora zehar hedatzen da, banakako izakiak elkarren segidan sortzen dira.

Ezagutzaren teoria. Fedea eta arrazoia: Ezagutzeko sinetsi.

- Agustinen baitan fedearen eta arrazoiaren arteko bat-egitea dago. Egia ezagutza nahitaezkoa du gizakiak behar duen lasaitasuna eta atseden osoa lortzeko.
- Ezagutza ezin da zentzumenetan bakarrik oinarritu, fedearen ere oinarritu behar da. **Arrazoiak eta fedeak bat egin behar dute.**
- Fedeak ere ez du arrazoa baztertu behar.

“Sinesten dut ulertzeko; ulertzen dut sinesteko”

“Credo ut intelligam, intelligo ut credam”

Filosofiaren historia USE

2020/2022

“Ama, filosofiaren gazteluaz beraz jabetu zara. Hitzak besterik ez zaizkizu falta izan, Hortensius izeneko liburuan, filosofiaren alde eta gorespenerako liburu hartan, Tullius-ek bezala aditzerako emateko: Hara nola guztiekin, ez filosofoek hain zuzen, baina bai eztabaidarako prest daudenek, nahi bezala bizi direnak zoriontsu direla diote. Oker handia! Komeni ez dena nahi izatea zoritxar ezin handiagoa baita. Nahi dena ez lortzea ez da komeni ez dena lortzea bezain txarra. Gaitz handiagoak dakartza borondatearen txarkeriak, zortearak ondasunak baino”.

Agustin Hiponakoa: Bizitza zoriontsuaz 2, 10.

1.3 Testuaren tesia kontuan hartuta (**desioaren eta zoriontasunaren arteko lotura estua dela, hain zuzen**)

ZUZENTZEKO ETA KALIFIKATZEKO IRIZPIDEAK: TESTU ULERMENA. PUNTU 1.

Laburpena zuzentzeko irizpideak:

Kontuan izango da **laburpena testua baino laburragoa izan behar dela**.

Testua baino luzeagoa den azalpena idazten baldin badu ikasleak, ez da laburpen bezala onartuko.

0 PUNTU: Ikasleak ~~ez du testuaren ideia nagusia~~ aurkezten.

0.5 PUNTU: Ikasleak testuaren ideia nagusia aurkezten du baina ez oso modu egokian. Jatorrizko testuaren ~~hitzak gehiegi errepikatzen~~ dira edota ~~ez daude ideiak ondo lotuak~~.

PUNTU 1: Ikasleak **testuaren ideia nagusia eta azpi-ideiak modu antolatuan** aurkezten ditu. Testu ulermena ez da jatorrizko testuko hitzen errepikapen soila: **beste hitzekin eta hizkuntza filosofiko egoki batean laburtuta** dago.

DISERTAZIOA. 4 PUNTU

2.- DISERTAZIOA: idatzi azpian duzun galderaren inguruko disertazio bat. Eman **tesiarene aldeko eta kontrako argudioak, historian zehar izan diren ikuspegi ezberdinak erabiliz eta borobildu zure idazlana ondorio eta iritzi pertsonalarekin.** (200-300 hitz)(4 puntu). Ebaluatuko diren Konpetenzia Espezifikoak: 2, 3 ,8 eta 9. Oinarrizko jakintzak: Erdi Arotik Europako Modernitatera.

“Testuaren tesia kontuan hartuta (**desioaren eta zoriontasunaren arteko lotura estua dela, hain zuen**) Garatu ezazu disertazio labur bat, gutxienez Agustinen tesi horren aldeko argudio bat eta haren kontrako beste argudio bat emanet. Ondoren, aurkez ezazu zure hausnarketa tesi horri buruz.” (Eredu zaharra)

“Helenismotik aurrera zoriontasunari buruzko auziak garrantzi handia hartuko du, erlijioetan ere interesgune bihurtuz. Hiponako Agustinen ustez ondasun iraunkorrak dira zoriontasunaren iturburu, eta zehazki "Jainkoaren jabe dena da zoriontsu". Bada zoriontsu izaterik? Eta, hala bada, zerk egiten gaitu zoriontsu?”
Eredu berrria 2025

Antropologia: gizakia arimaz eta gorputzaz osatuta

- Eredu dualista (neoplatonikoa)
 - Gizakia izaki konposatua da: **arima** hilezkorra eta **gorputz** hilkorrez osaturiko izakia.
 - Ariman lehentasuna dago. Arima arrazoiduna da eta materia animatzen du.
- X** Agustinek ez du onartzen Platonen pentsamendua (arima gorputzagaz bat egin aurretik ideien munduan aurrez existitzen zela)
- Jatorrizko bekatuagaitik gorputzak arima menderatua du eta gizakia ezin da bere indar hutsez salbatu.

a) Askatasuna

- Manikeismoaren aurka: gaitzaren sorrera **ez dago jainko gaizkilearengan**, gizakiaeren askatasunean baizik.
- Pelagianoren aurka: **onaren sorrera ez dago giza askatunean**. Gizakiak zuzen jokatzeko Jainkoaren grazia behar du.
- Gizakiak ongirako joera euki behar du. Jainko lortzeko askatasuna izango du, baina ez badu Jainko lortzen, zoriogabekoa izango da. **Jainkoa zerbitzatzen duenean aske izango da eta zoriontasuna lortuko du.**

b) Gaitzaren sorrera

- Manikeismoaren ustez munduan dagoen on guztia ongiaren printziotik (Ormuzd) dator; munduko gaitz guztia, aldiz, gaitzaren printziotik. (Ahriman)
- **Agustinek gitzak bereizten zituen:**
 - **Gaitz fisikoak** (lurrikadak, gaixotasunak...) ustelgarritasun-ikuspegitik ikusten du. Ustelgarritasuna ez da gaitz bat bere baitan, **gauza ustelkorra** onak dira.
 - **Gaitz morala** gizakiak egiten duen aukeramenaren (**liberum arbitrium**) erabilera okerretik dator, eta gizakia da horren erantzulea, ez Jainkoa.

- **Gizakiaren helburua zoriontsu izatea da, eta hori lortzeko, giza bakoitzak goreneko ongiarengana itzuli behar du.**

c) Jainkoaren nahia edo borondatea

- Jainkoak bi eratara adierazten die gizakiei:
- **Errebelazioaren bidez:** profeta eta Jesu Kristoren bidez. Biblian batuta.
- Pertsona bakoitzaren **konzientzian.**
- Jainkoarengana hurbiltzen bada, **zoriontsua izan** eta salbatu egingo da.
- Jainkoaren nahia betetzen ez badu, Jainkoarengandik aldetzen da, bekatuan erartzen da, eta ez du inoiz zoriontasuna lortuko eta kondenatu egingo da.

Historiaren filosofia: lurreko hiria eta Jainkoaren hiria

- Mendebaldean “Historiaren filosofia” Agustinegaz hasi zen, “*Jainkoaren hiria*” idazlanegaz. **Grekoen ikuspegi ziklikoari** aurka eginez. Agustinek **historia linealaren** kontzeptua sortu zuen.
- 410.urtean Alarikok Erroma suntsitu zuen. Jentilek (erromatar paganoek) kristauei leporatzen zieten erantzunkizuna. Kristauek aldarrikatutako indarkeria ezaren praktikaren erruz, Erroma soldadu gabe geratu zelako.
- Agustinen ustez, Imperioaren amaierak ez zuen munduaren amaiera adierazten. Existitu eta desagertu den imperio bat gehiago betteriz ez zen izan.

- Gizadiaren kronika **bi hirien arteko borroka** da: onaren eta gaitzaren, **Jainkoaren eta munduaren hirien artekoa**.
- Munduko gizakiak bi tadtetan banatzen ditu Agustinek: **Lurreko hiritarrak** (Jainko mespretxatuz, haren burua Jainko baino gehiago maite dutenak) eta **Zeruko, jainkoarren hiritarrak**, nork bere autonomiari uko eginez Jainkoau aukeratzen dutenak.
- Gizakiak bere baitan, bere **koncientzia** ariman aurkitu dezake benetako egia.
- Zeruko hiriko kide bat (kristau bat) hiri lurtarren printzioen arabera bizi daiteke, eta alderantziz, sinesgabe batek (jentil) justizia eta zuzentasunez bizi bada Jainkoaren hiriko kide da.
- Bi hirien arteko borrokak (Kontuz: Hau ez da Eliza eta Estatuaren arteko borroka) denboraren amaiera arte iraungo du.

Filosofiaren historia USE

2018

“Jakina bada ez dela zorionduna nahi duenaren jabe ez dena, lehen ikusi dugunez, eta inor ez dabilela aurkitu nahi ez duenaren bila, eta **[akademikoak]** beti egiaren atzetik dabiltzala, garbi dago, beraz, egia lortu nahi dutela, egia aurkitu nahi dutela. Bainan ez dute aurkitzen. Porrot egiten dute, beraz, haien ahalegin eta asmo guztiekin. Ez dute, bada, nahi dutena eta, beraz, ez dira zoriontsu. Bainan inor ez da jakintsu zoriontsu ez bada; akademikoa, beraz, ez da **jakintsua**”.

Agustin Hiponakoa: *Bizitza Zoriontsuaz*.

1.3 Agustin Hiponakoaren iritziz, **lotura estua dago jakintzaren eta zoriontasunaren artean, eta lotura horren gunea Jainkoa da.**

ZUZENTZEKO ETA KALIFIKATZEKO IRIZPIDEAK: TESTU ULERMENA. PUNTU 1.

Laburpena zuzentzeko irizpideak:

Kontuan izango da **laburpena testua baino laburragoa izan behar dela**.

Testua baino luzeagoa den azalpena idazten baldin badu ikasleak, ez da laburpen bezala onartuko.

0 PUNTU: Ikasleak ~~ez du testuaren ideia nagusia~~ aurkezten.

0.5 PUNTU: Ikasleak testuaren ideia nagusia aurkezten du baina ez oso modu egokian. Jatorrizko testuaren ~~hitzak gehiegi errepikatzen~~ dira edota ~~ez daude ideiak ondo lotuak~~.

PUNTU 1: Ikasleak **testuaren ideia nagusia eta azpi-ideiak modu antolatuan** aurkezten ditu. Testu ulermena ez da jatorrizko testuko hitzen errepikapen soila: **beste hitzekin eta hizkuntza filosofiko egoki batean laburtuta** dago.

DISERTAZIOA. 4 PUNTU

2.- DISERTAZIOA: idatzi azpian duzun galderaren inguruko disertazio bat. Eman **tesiaren aldeko eta kontrako argudioak**, historian zehar izan diren ikuspegi ezberdinak erabiliz **eta borobildu zure idazlana ondorio eta iritzi pertsonalarekin.** (200-300 hitz)(4 puntu).
Ebaluatuko diren Konpetenzia Espezifikoak: 2, 3 ,8 eta 9.
Oinarritzko jakintzak: Erdi Arotik Europako Modernitatera.

“Agustin Hiponakoaren iritziz, **lotura estua dago jakintzaren eta zoriontasunaren artean, eta lotura horren gunea Jainkoa da.**
Garatu ezazu disertazio labur bat, gutxienez Agustinen tesi horren aldeko argudio bat eta haren kontrako beste argudio bat emanet. Ondoren, aurkez ezazu zure hausnarketa tesi horri buruz.(Edu zaharra)

Tomas Akinokoa

- Napolin jaio zan 1225ean eta 1274an hil.
- Haurra zelarik beneditar abadia baten sartu zan.
- Han gramatika, erretorika eta dialektika ikasi ebazan (Trivium) , eta aritmetika, geografia, musika eta astronomia (Quadrivium).

- Napoliko Unibertsitatean sartu zan, arte, teologia ikasteaz gainera Aristotelen idatziak ikasi ebazan.
- Domingotarren ordenean sartu zan. Bere familiak jaioterriko gazteluan urtebete giltzapetuta euki eben ekiditzeko.
- Kolonia eta Pariseko Unibertsitateetan irakasle egon zen.
- Aita Santuaren gortean be egon zan.
- *Summa Theologiae* idatzi eban, Aristotelesen irakaspenak eta fedea bateratzeko asmoz.

Aristotelismogaz bat dator

- Ezagutzaren teorian: Zentzumenen bidez, irudi eta oroimenen bidez sortzen ditugu irudi partikularrak. Abstrakzio-ahalmenaren bidez, eta adimenari esker, irudi unibertsaleetara heltzen gara.
- Hilemorfismoaren teoria: Gauza bakoitzak forma substantziala bakarra du, eta forma horri eransten zaizkio akzidentalak diren beste formak.

Fedea eta arrazoimena

- Tomasen ustez, Filosofia eta Teologia bi zientzia desberdin dira beren eduki, metodo eta irizpideetan.
- **Edukiei** dagokienez, esan daiteke mundu naturaleko objektuak direla arrazoiaren edukiak; **fedearenak**, ordea, mundu naturalaz gaindiko objektuak (**naturaz gaindiko objektuak**).

- Metodoari dagokionez, **arrazoia abstrakzioaz baliatzen da, eta fedea, errebelazioaz**. Hala ere, zenbait eduki arrazoiaren eta fedearen bidez ezagut daitezke.
- Fedearen eta arrazoiaren artean ez dago kontraesanik, eta kontraesana sortzen denean, kontraesan hori itxurazkoa da soilik, eta arrazoia berrikusi behar da, **fedearen bidez onartutako egia errebelatuak ez duelako inoiz huts egiten**.

- Arrazoiaaren eta fedearen arteko bereizketa egin ondoren, bien arteko harmonia (konkordantzia) bilatzen saiatzen da.
- Filosofiaren eta teologiaren objektuak bat datozenean, hau da, gai berdinez ari direnean, harmonia egon behar du filosofiak asmatzen duenaren eta teologiak baieztatzen duenaren artean. Zergatik? Jainko bera delako gizaki arrazoiduna sortu duena eta errebelazioaren iturria dena.

Filosofiaren historia USE

2020/2022

“Maixuak ikasleari irakasten diona doktorearen zientzia da, engainatzen ez ba dio, eta hori Jainkoaz esatea ez da zilegi. Jainkoak ezarri ditu gure baitan lehen printzipioen ezagutza, bera izan baita gure izaeraren egilea. **Lehen printzipo** horiek, beraz, jainkozko jakinduriaren barnean daude. Ondorioz, horien aurka dagoen guztia Jainkozko jakinduriaren aurka dago. Hori ez da Jainkoaren bidea. Eta hortik, goi-agerkunde bidez ditugun egiak ezin dute **ezagutza naturalaren** aurkakoak izan”.

Tomas Akinokoa: Summa contra gentiles 1, 7, 3.

1.3 “Jainkoak ezarri du gure baitan lehen printzipioen ezagutza, bera izan baita gure izaeraren egilea” tesia kontuan hartuta...

ZUZENTZEKO ETA KALIFIKATZEKO IRIZPIDEAK: TESTU ULERMENA. PUNTU 1.

Laburpena zuzentzeko irizpideak:

Kontuan izango da **laburpena testua baino laburragoa izan behar dela**.

Testua baino luzeagoa den azalpena idazten baldin badu ikasleak, ez da laburpen bezala onartuko.

0 PUNTU: Ikasleak ~~ez du testuaren ideia nagusia~~ aurkezten.

0.5 PUNTU: Ikasleak testuaren ideia nagusia aurkezten du baina ez oso modu egokian. Jatorrizko testuaren ~~hitzak gehiegi errepikatzen~~ dira edota ~~ez daude ideiak ondo lotuak~~.

PUNTU 1: Ikasleak **testuaren ideia nagusia eta azpi-ideiak modu antolatuan** aurkezten ditu. Testu ulermena ez da jatorrizko testuko hitzen errepikapen soila: **beste hitzekin eta hizkuntza filosofiko egoki batean laburtuta** dago.

Disertazioaren eredu frantziarra

Objetiboki

1.- Sarrera argia: **gaiaren** aurkezpena egiten da, **tesia** aurkezten da
edo galdera berri batekin planteatzen da.

2.- Garapen argia:

- **Tesia:** Hasierako erantzunaren planteamendua **argudio eta adibide** originaleskin (Egunerokotasunarekin lotuta)
- **Antitesia:** Tesiarekiko kritika edo kontrako jarrera. (Bateragarriak ez dan **2. ikuspegি filosofikoa**), **argudio eta adibideekin. Eztabaida kritikoa** eginez.

3.- Konklusio argia (Sintesia): tesiari eusten zaio eta horren aldeko/aurkako aurreko argudioak **laburtzen** dira. **Idazlana borobiltzen da, ondorio eta iritzi pertsonalarekin**, planteatutako galderari behin betiko erantzun propio bat ematen saiatzen da.

Jainkoaren existentziaren frogak

- Beharrezkoa den izaki bakarra. Gainerako gauza guztientzat existitzeko kausa den errealitatea, existentzia-egintza hutsa.
(Beste izaki guztiok kontingenteak gara)
- Jainkoaren esentzia existentzia da.
- “Naizena naiz” (Exodo 3, 14)

Probak. Bost bideak

- 1- Lehen bidea: “Izaki naturaren higidura (**mugimendua**)”. **Mugitzen ez dan lehen motorra, motor ibilgabea** postulatu behar da (Jainko).
- 2.- Bigarren bidea: “Kausa-efektuaren ordena”. Ezer ezin daiteke izan bere buruaren kausa. Kausa eta efektuaren katea ezin da infinitua izan. Kausa arazle guztien jatorrian **kausarik gabeko lehen kausa** dago. (Jainko)

- 3- Hirugarren bidea: Izaki naturalen **izaera kontingenteak** ([Izan daitezkeen edo izan ez daitezkeen izakiak](#)) izan beharreko (nahitaezko) bat (Jainkoa) eskatzen du. **Nahitaezko existentzia absolutua dauen esentzia** gisa definitzen den Jainkoa.
- 4- Laugarren bidea: Izakietan dauden **perfekzio-maila desberdinak**. Nolakotasun bakoitzaren izaki goaren batek nonbait izan behar du, baina mundu naturalean ez dagoz egia, ontasuna, edertasuna era osatuan, baina **perfekzio-ideia** bai (Jainkoa).
- 5- Bosgarren bidea: Helburuzko kausa. Unibertsoa ez da kaotikoa, ordenatuta dago legeen arabera helburu baten arabera. **Ordena kosmikoa sortu duen adimena** Jainkoa da.

Jainkoaren izaera

a) Jainkoa ezagutzeko **ezezko bidea**:

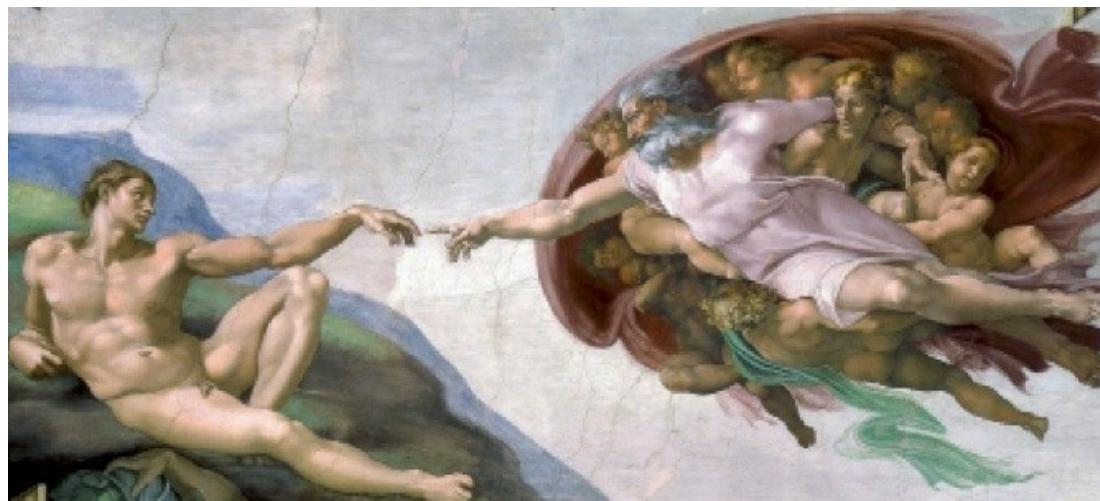
- Zentzumenen bidez ezin da Jainkoaz ezer jaso.
- Jainkoa badela. Jainkoaren substantzia, errealitatea zer den jakitera ezin gara iritsi, baina bai **zer ez den** jakitera. Adibidez, badakigu ez dela materiazko substantzia bat, hau da, espirituzkoa da. Ez da konposatua, simplea da...

b) Jainkoa ezagutzeko baiezko bidea:

- Izadian ikusten ditugun alderdi onak egotziko dizkiogu Jainkoaren izaerari. **Ezagutza hau inperfektua da, *analogia* bat eginten dugu.**
- Mundu honetako gauzen alderdi positiboek eta Jainkoarenak antza dutela. Adibidez. Edertasuna, Azkartasuna, Izatea...baina Jainkoaren kasuan, Bera erabateko Edertasuna, Adimena...da

Kreazioa

- Izadia Jainkoaren gandik etorri da izatera. Jainko lehen kausa da, izaki beharrezkoa da, eta gauzek, kontingenteak.
- Izadian parte daben guzkiak kreatuak dira, **ezerezetik** eginak, *ex nihilo*.
- Kreazioa **ekintza askea** izan da.

Gizakia

a) Izaera:

- Gizakia ere materiaz eta formaz osaturik dago. Forma horri **arima** esaten diogu.
- Arimak ahalmen batzuk ditu: Ezagutza, Arrazoimena, Nahimena ...
- Giza arima **hilezkorra** da eta ustelgabea.

b) Askatasuna

Gizakia libre da. Zorionaren bidea utzi eta zorionetatik urrentzeko aukera du.

Un hombre tiene libre elección en la medida en que es racional.

Tomás de Aquino

c) Morala:

Gizakiak zorionera jotzen du hala beharrez. Eta bere azken zoriona Jainkoa da, baina adimenak ez du gizakia beti horretara bultzatzen eta gizakiak askotan grina txarren artean eta ilunpean darama bere bizimodua.

d) Etika eta politika: Lege naturala

Giza izaerak agintzen duenari **lege naturala** esaten zaio. Lege horiek bizia luzatzea agintzen digu, gero ugaltzeko, egia ezagutzeko eta gizartean bizitzeko agindua ditzu. Lege unibertsala da eta Jainkoarengandik dator.

Gizartean, **lege positiboak** edo agintariekin ematen dituztenak daude. Lege naturalaren zehaztapenak badira beharrezkoak dira, bestela ez. Gobernu ez-legitimoaren kontra altxatzea zilegi da.

(Monarkiaren alde be egin zuen: erregearen boterea Jainkoarengandik dator.)

Filosofiaren historia USE 2018

“Eta Jainkozko probidentziak gizateriaren mugak bizitza honetan gozatu dezakeena baino gorago dagoen ongia agintzen dienez gizonei, beharrezkoa da arimari gorago dagoen ongia aurkeztea, arrazoiaren ahalmenak baino urrutiago doana. Horrela ikasiko du zerbaitetarako desioa izaten eta oraingo bizitzaren gainetik dagoenera arduratsu jotzen. Eta hori kristau-erlijioak bakarrik duen zerbait da, kristau-erlijioak bereziki ondasun espiritual eta betierekoak agintzen baititu”.

Tomas Akinokoa: Summa contra gentiles.

1.3 Tomas Akinokoaren iritziz, kristau-erlijioak bakarrik agintzen ditu arrazoiaren ahalmenaren gainean dauden ondasun espiritual betierekoak...

ZUZENTZEKO ETA KALIFIKATZEKO IRIZPIDEAK: TESTU ULERMENA. PUNTU 1.

Laburpena zuzentzeko irizpideak:

Kontuan izango da **laburpena testua baino laburragoa izan behar dela**.

Testua baino luzeagoa den azalpena idazten baldin badu ikasleak, ez da laburpen bezala onartuko.

0 PUNTU: Ikasleak ~~ez du testuaren ideia nagusia~~ aurkezten.

0.5 PUNTU: Ikasleak testuaren ideia nagusia aurkezten du baina ez oso modu egokian. Jatorrizko testuaren ~~hitzak gehiegi errepikatzen~~ dira edota ~~ez daude ideiak ondo lotuak~~.

PUNTU 1: Ikasleak **testuaren ideia nagusia eta azpi-ideiak modu antolatuan** aurkezten ditu. Testu ulermena ez da jatorrizko testuko hitzen errepikapen soila: **beste hitzekin eta hizkuntza filosofiko egoki batean laburtuta** dago.

Disertazioaren eredu frantziarra

Objetiboki

1.- Sarrera argia: **gaiaren** aurkezpena egiten da, **tesia** aurkezten da
edo galdera berri batekin planteatzen da.

2.- Garapen argia:

- **Tesia:** Hasierako erantzunaren planteamendua **argudio eta adibide** originaleskin (Egunerokotasunarekin lotuta)
- **Antitesia:** Tesiarekiko kritika edo kontrako jarrera. (Bateragarriak ez dan **2. ikuspegি filosofikoa**), **argudio eta adibideekin. Eztabaida kritikoa** eginez.

3.- Konklusio argia (Sintesia): tesiari eusten zaio eta horren aldeko/aurkako aurreko argudioak **laburtzen** dira. **Idazlana borobiltzen da, ondorio eta iritzi pertsonalarekin**, planteatutako galderari behin betiko erantzun propio bat ematen saiatzen da.